

DE GRASMUSCH.

DOOR

J. HENDRIK VAN BALEN.

Van de vier soorten van grasmussen ¹, die in ons land voorkomen, is de gewone grasmusch, *Sylvia cinerea*, een der fraaiste. Mag zij al niet schitteren met bonte kleuren, toch is de teekening van haar gevederte schoon. Ik wil pogen haar u zoo duidelijk mogelijk te beschrijven.

Verbeeld u een vogeltje ongeveer ter grootte van ons kneutje, maar sierlijker, ranker van vorm. Op de bovendeelen is het gevoderte geheel bruinachtig grijs, de vleugelvederen zijn van dezelfde kleur maar donkerder, en elke veder heeft een breeden, helder roestkleurigen zoom, iets wat haar dadelijk van alle andere grasmussen doet onderscheiden; de keel is helder sneeuw wit, en over den krop en de borst breidt zich eene fraaie rooskleurige tint uit, terwijl de buik en de overige onderdeelen vuilwit zijn. Het oog is geelbruin. De niet lange, maar toch krachtige pooten zijn zeer flauw roodachtig, terwijl de bek donker bruinachtig van kleur en mede kort is. De staart is ongeveer zoo lang als de romp en aan het einde slechts weinig afgerond.

Deze grasmusch komt in ons land van alle soorten van grasmussen het meest voor. Wanneer gij buiten wandelende eens opmerkzaam rondblijkt, zult ge haar bijna overal en zeer menigvuldig ontmoeten. In tuinen en boschjes, langs begroeide wegen en in heggen,

¹ De vier soorten zijn: 1° de Zwartkop, *Sylvia atricapilla*; 2° de Tuinfluiter, *S. hortensis*; 3° de Grasmusch, *S. cinerea*; en 4° de Braamsluiper, *S. curruca*.

langs den slootkant en aan den zoom van bebouwde landen, overal treft men haar aan. Doch het menigvuldigst is zij in weinig bezochte, met dicht onkruid en doornplanten begroeide plaatsen, vooral langs de duinkanten in de nabijheid der moestuinen.

De grasmusch is weinig schuw; zij laat u onbevreesd tot op korten afstand naderen en vliegt telkens slechts een klein eindje verder. Zeer levendig van aard, is zij aanhoudend in beweging en vliegt in sierlijke lijnen.

Zij is een trekvogel en komt half April tot ons. Spoedig daarna begint zij te nestelen. De plaatsen, waar die nesten zich bevinden, verschillen evenzeer als de bouw van het nest zelf. Bij voorkeur maakt zij haar nest langs de sloot- of waterkanten tusschen de stengels van hooge dichte brandnetels of op andere planten, steeds echter 't liefst in doornstruiken. Langs de duinkanten vond ik ze menigvuldig tusschen de braamstengels, even boven den grond, onder de bladeren dier planten. Zoo vond ik haar nest ook in een grooten hoop doode doorn-takken en eens op den kop van een afgehakten boom, tusschen de jonge uitspruitsels.

Het nest staat gewoonlijk ongeveer twee voet boven den grond; tusschen braamstengels vond ik het hoogstens een halven voet daarboven; men vindt het echter ook op manshoogte. Soms is het met veel zorg vervaardigd, soms ook zeer los en eenvoudig van maaksel. Het heeft den vorm van een diep zakje en is vervaardigd van droog gras en plantenwortels, soms met pluimpjes van planten belegd. Een bijzonder fraai afgewerkt nest, in mijn bezit, is van binnen geheel gevoerd met paardenhaar. Ik heb er echter ook, die zeer los en slordig zijn.

Gewoonlijk vindt men in de nesten vier eieren, waarvan er dagelijks één wordt gelegd. Volgens Prof. SCHLEGEL vindt men er tot 6; ik heb er echter nooit meer of minder dan 4 aangetroffen. Zij zijn ongeveer zoo groot als een musschenei en op een vuilwitten grond geteekend met talrijke olijfbuine vlekjes, somtijds ook nog met donkere stipjes, die naar het stompe einde grooter worden. Een broedend paar verlaat het nest niet, al neemt men ook een van de eieren weg, en al komt men er eenige malen naar kijken.

Het eerste broedsel vindt men in het begin van Juni, en de vroegste tijd, dat ik jongen zag ter wereld komen, was in het midden van Juni; doch ik nam hetzelfde waar in het laatst van Juli en half Augustus. Zij broeden namelijk tweemaal 's jaars.

De grasmusch is in den broeitijd nog minder schuw dan gewoonlijk en laat u meestal tot onmiddellijk bij het nest naderen. Het is mij menigmaal gebeurd, dat ik bij een nest een oogenblik bleef kijken naar het vogeltje, dat òf op de eieren òf op de nog vederlooze jongen zat, en dat het diertje er niet afvloog vóór ik er de hand naar uitstreckte. Zoo rustig blijft zij echter alleen, wanneer zij verrast wordt. Ziet zij u aankomen en bemerkt zij dat gij de omgeving van haar nest wat al te nauwkeurig onderzoekt, dan besluit zij u te foppen, en plotseling ziet gij haar voor uwe voeten bijna neervallen en schreeuwend rondfladderen alsof zij vleugellam ware. Onwillekeurig volgt gij haar en zijt gij op die wijze ver genoeg medegelekt, dan stort zij zich opeens weder in de struiken en gij zoekt vergeefs naar haar. Blijkbaar heeft het slimme diertje getracht u op die wijze van zijn nestje en den daarin bevatten schat te verwijderen.

In den paartijd ziet men dikwijls het mannetje opeens zingend en jubelend in de hoogte stijgen en na eenige oogenblikken weder snel neerdalen in de heg of de struiken waaruit hij gekomen is. Volgens BREHM is dit de wijze, waarop het verliefde mannetje aan het wijfje zijn hof maakt.

De pas uit het ei gekomen jongen hebben eene donker loodkleurige huid en de bek is van binnen hoog oranjekleurig. Hun vederkleed is in kleur gelijk aan dat van den volwassen vogel, met uitzondering van de fraaie rose kleur van krop en borst, die bij hen vervangen wordt door vuilwit. Zij groeien zeer snel en zijn na verloop van acht dagen reeds zóó vlug, dat zij, als zij verontrust worden, het nest verlaten.

Schoon een insektenetende vogel (want zij voeden zich met insekten, die zij van den grond, van takjes en blaadjes, uit spleten en scheuren te voorschijn halen en ook in de vlucht vangen) is de grasmusch met een weinig zorg wel op te kweeken. Ik heb het met jongen van verschillende leeftijd beproefd, van 6 à 7 dagen oud, die nog geheel zonder vederen waren, tot die welke reeds zoo vlug waren dat zij op de vlucht gingen.

Het mengsel, dat ik voor hen gereed maakte, bestond uit beschuit en mierenpoppen (de zoogenoemde mierencieren); de hoeveelheid van elk was $\frac{2}{3}$ beschuit en $\frac{1}{3}$ mierenpoppen. Van dit voedsel maakt men, met toevoeging van water en met behulp van een vork, een dikke brei; zij eten dat gaarne, behouden eene voortreffelijke gezondheid en groeien snel; als zij ongeveer drie weken oud zijn, eten zij alleen.

Heeft men hen nu eenmaal zoover opgekweekt, dan moet men pogen

hen aan ander voedsel te gewennen, omdat mierenpoppen een zeer moeilijk te verkrijgen voedsel en ook zeer kostbaar is.

Men begint nu met een mengsel te maken van beschuit, ei, hennepzaad, krenten en vleesch, en wel op de volgende wijze.

De beschuit en het hennepzaad moeten gestampt of gemalen worden. Dit geschiedt uitstekend met een gewonen koffiemolen. Het vleesch, waarvoor een schapenhart evengoed kan dienen als rund- of paardenvleesch, snijdt men in dunne reepen en laat het in een oven drogen. Met de eieren handelt men, na deze hard gekookt te hebben, op dezelfde wijze. Na gedroogd te zijn, make men het zoo fijn mogelijk, en mengte dit alles onder elkaar.

De onderlinge verhouding is:

beschuit:	$\frac{1}{2}$	van de geheele hoeveelheid voeder.
hennepzaad:	$\frac{1}{4}$	„ „ „ „ „
gedroogd vleesch: $\frac{1}{8}$	„ „ „ „ „	„ „ „ „ „
„ ei:	$\frac{1}{8}$	„ „ „ „ „

Het aldus vermengde voedsel, zonder het hennepzaad, kan men voor langen tijd gereed maken en in stopflesschen, die goed gesloten zijn, bewaren. Het hennepzaad doe men er niet door, wijl dit ransig wordt, maar make dat afzonderlijk dagelijks gereed. Elken dag neme men zooveel als men noodig heeft in een bakje, doe er enkele krenten doorheen, en mengte het met een weinig helder water aan tot het vochtig is, maar niet te nat.

Met dit voedsel houdt men haar zeer goed in het leven. Overigens eten zij van alles mede, wat er te krijgen is; op broodkruimels, geen korst, zijn zij zeer verzot, evenzoo op suiker en vijgen. Ook kregen zij van mij altijd 's middags wat mede van den maaltijd, hetzij een stukje vleesch of een blaadje groente.

Eene groote ruime kooi is haar aangenaam en, naar ik meen, een hoofdvereischte om deze vogeltjes frisch en gezond te houden; voor schoon drink- en waschwater moet men goed zorg dragen. Zij zijn groote liefhebbers van baden, en maken zich zóó nat, dat zij niet meer op de stokken kunnen komen.

Als kamervogels moet ik ze warm aanbevelen. Aan opgekweekte en ook aan gevangen grasmusschen beleeft men recht veel genoeg.

Ik had er eens een vijftal opgekweekt, afkomstig uit verschillende nesten. De kooi, waarin zij gehuisvest waren, was 47 cM. lang, 27 cM. breed en 50 cM. hoog, en geheel open. Behalve een draaistok

zaten er vier vaste stokken in. Een zinken bakje bevatte het eten, een gewoon fonteintje het drinkwater, als badkuip gaf ik haar een grooten theeschotel. In plaats van zand deed ik aarde in de kooi, waarmede zij uitstekend tevreden waren; altijd als ik de aarde versochte, wisten zij er eene menigte kleine insekten of wormpjes uit te pikken.

Zij waren buitengewoon vertrouwelijk en slim. Nadat ik ze eens uit de kooi had laten komen, kon ik nauwelijks het deurtje openen, of het vijftal trippelde naar voren en drong mijne hand voorbij om er uit te komen. Waren zij er eenmaal uit, dan was haar eerste werk op tafel rond te zien of er niets van hare gading was. Vervolgens vlogen zij boven op de kooi en begonnen van daaruit toertjes door de kamer te maken. In bevallige golvende lijnen vlogen zij rond tot het eind der kamer en streken weder op de kooi neer. Dit duurde lang achtereen, en telkens hoorde men aan het dichtsnappen van den snavel, dat zij een vliegje te pakken hadden. Soms kwamen eenigen nog eens op tafel kijken, zetten zich, terwijl ik zat te werken, neder op mijn hoofd of schouders, ja zelfs op mijne handen, terwijl ik schreef of teekende, en trokken wel eens de bladen papier van mijne portefeuille af.

In de kooi waren zij altijd zeer levendig, sprongen vroolijk rond of stoeiden om het een of ander stukje eten of een stukje hout, waarbij zij elkaar door de geheele kooi vervolgden. Zagen zij iets wat hen bevreesde, dan zetten zij de kruinvederen als een kuif op, en verontrustte het haar, dan vlogen zij onder een luid "tak, tak" met opstaande kruinvederen rond. Somwijlen echter deed de eene of andere dit zonder eenige aanleiding, als om zijne makkers te foppen. Bij het slapen zaten zij altijd allen naast elkaar, zoo stijf mogelijk tegen elkander gedrukt. Dit deden niet alleen zij, die samen waren opgekweekt, maar ook de vreemden die ik er bij bracht. Ook des daags gaven zij blijk van groote gezelligheid en zaten dikwijls tegen elkaar aangedrukt te zingen.

Onder het zingen beweegt zich het sneeuwwitte keeltje sterk en zet zich zeer uit. Haar zang is aangenaam en lieflijk, maar niet schel. En wat in het groote concert in de natuur bijna verloren gaat onder de stemmen van alle meesters in de kunst, klinkt in eene kamer zeer lieflijk. De opgekweekte mannetjes beginnen reeds zeer spoedig, nadat zij het volkomen vederkleed bezitten, te zingen. BREHM rekent de grasmus-

schen onder de beste zangers. “De nachtegaal en de sprosser”,¹ zegt hij, “zijn de vorsten van alle zangvogels; op hen volgt de groote grauwe grasmusch, dan de boschrietzanger en de gestreepte en gewone grasmusch.” Verder zegt dezelfde vogelkundige: “De grasmussen beschikken slechts over vier geheele tonen, maar weten dezen zóó te verbinden en ineens te doen smelten, dat men uren lang altijd met nieuw genot naar hun zang kan luisteren.”

Volgens bovengenoemden natuurkundige voeden de in eene kooi opgesloten grasmussen zonder onderscheid alle jongen van zangvogels op; ook zouden in vrijheid de jongen van het eerste broedsel het hunne bijdragen tot opvoeding van het tweede broedsel.

Ook in het najaar (niet in het voorjaar) op de slagnetten gevangen grasmussen kan men met eenige zorg in het leven houden en gewennen.

Men plaatse daartoe den vogel in eene kooi waarin men een laagje aarde doet, en strooie op de aarde wat van het bovengenoemde voedsel, waartusschen men eenige mierenpoppen of meelwormen (welke men eerst den kop moet verbrijzelen) doet. Aldus gehuisvest en van helder water voorzien, hange men de kooi op in eene kamer waar het stil is, en late deze aan zichzelf over. Ziet men den volgenden dag, dat het voedsel geheel of gedeeltelijk verdwenen is, dan plaatse men er een bakje met voedsel in. Na verloop van een paar dagen hangt men de kooi bij de andere vogels. Meestal zijn zij weldra aan de gevangenschap gewend en worden spoedig bijna even tam als de opgekweekten.

Des winters plaatse men de kooi in eene verwarmde kamer, want de grasmusch is een trekvogel, die ons in de eerste helft van September verlaat. Zij trekken gedurende den nacht en zingen op elke rustplaats. Volgens BREHM gaan zij op hunne reizen in Afrika tot in de heete luchtstreek, waarschijnlijk tot over de evenachtslijn.

Vraagt gij aan vogelvangens of kooplieden naar haar, denk dan dat deze meestal niet zullen weten welken vogel gij bedoelt. Meer bekend is zij hier te lande onder den naam van *meizanger* of *hofzanger* en onder dien van *rietvink*, *erwtenspikkertje* en *koewachtertje*.

¹ De sprosser of groote nachtegaal (*Luscinia major*) vervangt onzen nachtegaal in het oostelijk Europa.